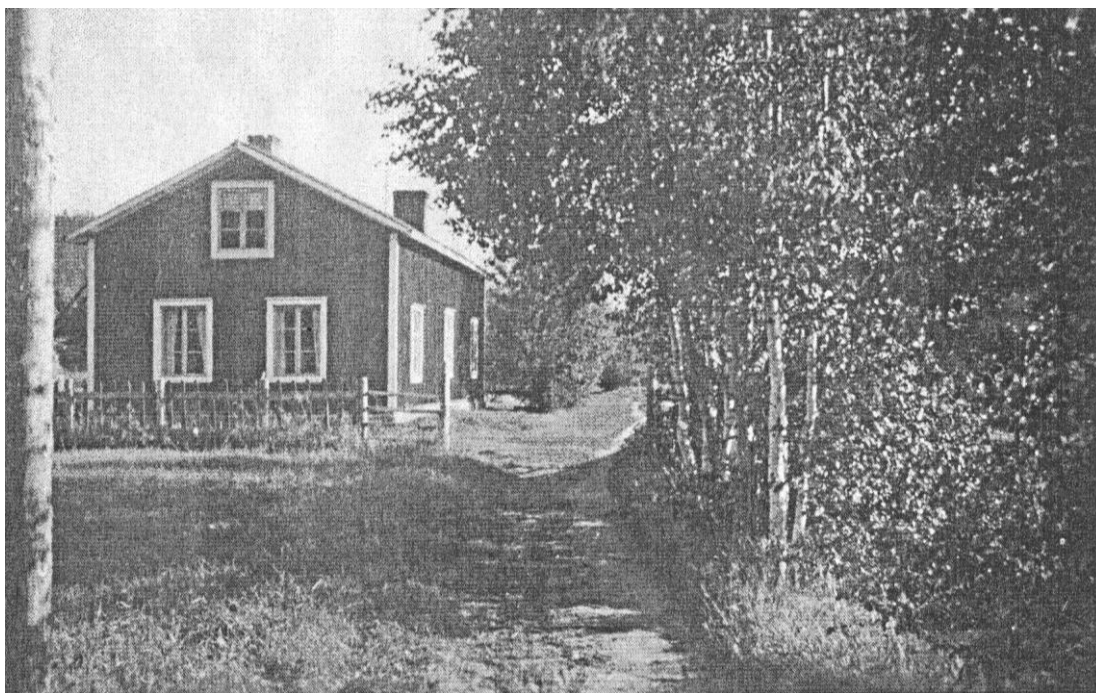


HISTORISKT FRÅN FORSNÄS – NORRHED

Av Stig-Björn Larsson, Forsnäs

Vår by vid Luleälven har anor från 16–1700-talen. De första bosättningarna som kom till i Forsnäs 1799 var två nybyggare, Olof Hansson (f 1731) och Arendt Hansson (f 1757) från Sävast. De odlade upp var sitt boställe i Forsnäs/Norrhed och anslog den markareal som de ansåg sig behöva. Gamla kartor från 1700-talet saknade fastighetsgränser och visar endast dessa två gårdar. Varför dessa män slog sig ner här har man undrat över. Men den troliga orsaken är nog den naturrikedom som finns efter älvdalen.



Gammalt bostadshus i byn för två familjer. Byvägen passerar nära husen genom byn.

Allteftersom tiden gick och fler byggde sina gårdar, som vi kunnat se i gamla kartor fram mot 1800-talet, blev tjärbränningen en stor industri. Den största som nog funnits här i vår by. Gamla tjärdalar kan man se rester av än idag. Tjäran användes bl.a. för behandling till båtar och skepp ute vid kusten, dit den transporterades efter älven. Den var även viktig för insmörning av läder t.ex. till handskar och skor.

En industri som vi kunnat få del av var det laxfiske som senare efter staten bedrevs av Lule stad. Tyvärr blev det bara tjuvfiske för byborna, som ofta sökte sig till de bättre fångstställena. Mången gång slutade dessa fiskafängen med att fiskarna blev omringade av poliser från Lule stad (städspolisen) och fick då lämna ifrån sig redskapen. Fisket upphörde när forsen byggdes ut till Laxede kraftverk, som blev färdigt 1965.

När det sinom tid blev mer människor i byn, växte behovet av arbeten och utbildning. Det ordnades med sporadisk utbildning här och där i byn beroende på tillgång av lokal och lärare. Kring 1890 anställdes en lärarinna, nyutexaminerad från Öjebyn. Hon avråddes av sin far att fara till lappmarken, ty det kunde vara farliga människor däruppe. Trots avrådan reste Emma Degermark, som hon hette, ändå iväg. Hit upp kom hon med ångbåt 1883 och skolgången blev då under mer ordnade förhållanden.

Arbetsstillfällena började växa tack vare driftiga personer som Hermelin, lapplandskungen som han kallades, och andra som såg möjligheter och de naturtillgångar som fanns efter älvdalen. Många arbetsstillfällen skapades i området efterhand som befolkningen växte i byarna.

Även här i vår by fick vi del av samhällets utveckling som t.ex. affär och posthus. Ny skola blev färdig 1926. Efter en 7-årig skolgång fick många ett fast arbete. Det var för många väl inte så lättsamma jobb för en 13-åring, som t.ex. skogsarbete, flottning i älvar och vattendrag eller sågverksarbete, där alla plankor bars på en axel. Det måste vara svårt för dagens ungdom att förstå den lycka man kände när man fick köpa en egen yxa, lyftkrok och en blänkande timmersvans vid 14 års ålder för att tjäna egna pengar och under veckorna bo tillsammans i en skogskoja med ”gubbar” som vi kallade dom, fastän ingen nog var över 40-50 år. Det är minnen som är ovärderliga, och gubbarna var fenomenala till att skoja med varandra och skämta bort arbetslivets hårda villkor genom att berätta historier på ett humoristiskt sätt, naturligtvis på bondska.

Med tiden (1953) fick vi bilväg genom byn. 1953 upphörde också skolan i Forsnäs, som då bara hade sju elever mot tidigare 20-30 st. Då blev det slut med att åka spark eller skidor efter medranden, som hästkälkarna gjorde, den 2-3 km långa vägen till skolan.

Byn fick sedermera av kommunen ta hand om skolbyggnaden, som med åren blivit Forsnäs bygdeförenings samlingslokal, där vi haft många trevliga stunder tillsammans i vår by.

Händelser och historier från människor som bott och verkat här har skapat många intressanta och roliga minnen, som vi ofta påminner varandra om. Alla var dom profiler, när vi tänker på dessa gubbar och gummor, som levat här. Kanske vi som lever nu en dag blir ihågkomna av våra barn och barnbarn som ”gubbarna” och ”gummorna”.



Eleverna i Forsnäs skola på skolgården år 1946

Bakre raden från vänster:

Tyra Elming med hunden Putte, Sten Wallmark, Birger Fridesjö, Seth Hedberg och Karl-Göte Granström.

Främre raden från vänster: Anne-Maj Granström, Siv Granström, Birgit Sandberg, Anita Johansson, Vivi Hedman, Ylva Nilsson och Gunnel Engström.

Sittande från vänster: Paul Bengtsson, Gösta Fridesjö, Stig-Björn Larsson, Göran Sandberg, Bo Granström och Stig Granström.

Ovanstående berättelse och många fler intressanta händelser fick vi ta del av, när den sedvanliga byavandringen genomfördes den 17 augusti i Forsnäs/Norrhed. Stig-Björn Larsson var vår värd för dagen och tog emot oss - ett fyrtiotal medlemmar - i bygdegården, där vi fick lyssna till hans livfulla berättelser och blev bjudna på gott fika. Vi lämnade så småningom bygdegården och tog oss med bil genom byn, där vi bl.a. besökte de vackra, välskötta gårdsställena Lasse Nilsson/Anna-Stina Engström och Arthur Landfors' hemgård, numera ägd av Edith och Sören Samuelsson. Varmt tack till Stig-Björn och alla i Forsnäs Bygdegårdsförening!

Ingrid Bergman